

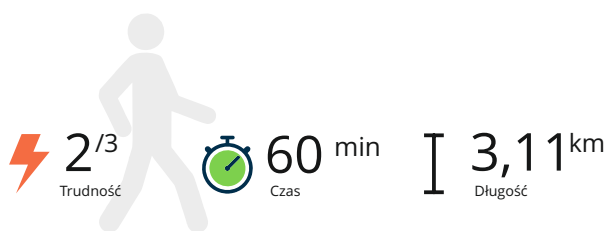
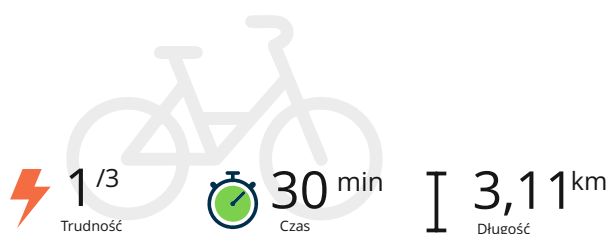
SKARSZEWY

przewodnik po ścieżce
pieszo-rowerowej

SKARSZEWY

Ścieżka pieszo-rowerowa została poprowadzona po torowisku dawnej linii kolejowej. Ma swój początek nad Jeziorem Borówno, skąd biegnie na południe, przekracza dolinę i rzekę Wierzycę i prowadzi dalej w kierunku Starogardu Gdańskiego.

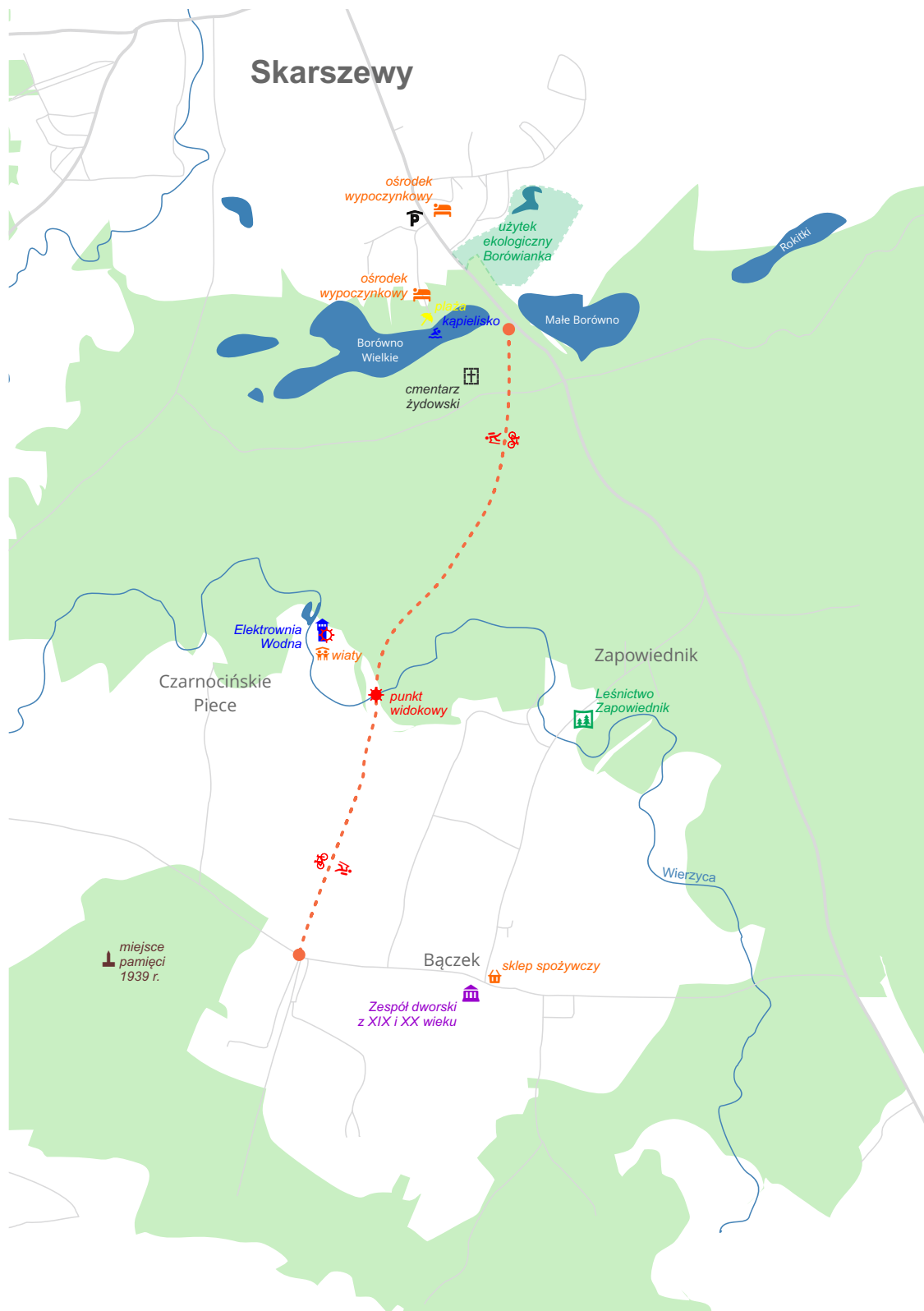
Wycieczkę warto rozpoznać od zwiedzania **Skarszew** – niewielkiego miasteczka położonego wśród malowniczych kociewskich lasów i jezior. Początki miasta sięgają drugiego tysiąclecia. Skarszewy są jedynym miastem na Pomorzu Gdańskim, które swoją lokację zawdzięcza joannitom, po których obecności pozostał zamek z XIV wieku – najstarszy zabytek w okolicy.

Dom Wojewodów, Dom pod Gutenbergiem czy ratusz miejski to tylko niektóre z atrakcji mieszczących się w rynku. Więcej okolicznych atrakcji znajdziesz na mapie obok.

Pobierz aplikację SKARSZEWY i nawiguj po ścieżce

“Dolina Wierzycy to unikatowe miejsce ze względu na swoich mieszkańców. Dacie wiarę, że można tu spotkać Kozę co ma płetwy, latającą Cecylię, a w darni kryje się tajemniczy Śmiałek? Zapraszamy na odkrywczą wyprawę, do siedliska istot, które zachwieją pewnością w realność świata, świata niczym z opowieści fantasy lub z kart średniowiecznych Bestiariuszy. Zaprowadzi nas tam uważność, wyobraźnia i szczęśliwy traf”.

/Barbara Kaczorowska, Warsztaty Rysunku Symultanicznego pt. “Bestiariusz Wierzycki”/

Wierzyca jest lewym dopływem Wisły o długości nieco ponad 150 km. Wypływa z niewielkiego Jeziora Piotrowskiego na Pojezierzu Kaszubskim w pobliżu miejscowości Piotrowo, u podnóża najwyższej góry na pojezierzu - Wieżycy (312 m n. p. m.).

Znana jest też pod nazwą **Wierzysza** - od kaszubskiego **Wierzësa** lub **Werysa** od łacińskiego - **Verissa**.

Znana jest też pod nazwą **Wierzysza** - od kaszubskiego **Wierzësa** lub **Werysa** od łacińskiego - **Verissa**. Pierwsze wzmianki o rzece znajdziemy w Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego z 1893 roku. Rzeka, wcinając się głęboko w krajobraz licznymi jarami i wąwozami, tworzy dolinę o charakterze podgórskim. W znacznej mierze obszar jest objęty ochroną. Na mocy dyrektywy europejskiej stanowi **Obszar Natura 2000**.

Dolina Wierzycy i okoliczne lasy kryją niezliczone tajemnice. Jedną z nich ukryta jest w logotypie naszej **aplikacji**.

Daniel zwyczajny

jest **mniejszy od jelenia** szlachetnego. Został sprowadzony z terenów Azji Mniejszej przez Fenicjan, a później Rzymian. **Samce są wyraźnie większe od samic.** Najczęściej występującym wariantem szaty jest rudobrazowe ubarwienie grzbietu z charakterystycznymi białymi plamami. Wzdłuż kręgosłupa biegnie ciemna smuga. W zimie ubarwienie grzbietu ciała zmienia się na szare, bez plam. Jak u innych przedstawicieli jeleniowatych, samiec posiada poroże, które co roku zrzuca (zwykle w maju), a na jego miejsce wyrasta nowe. Największe poroża 6–10 letnich danieli osiągają 5–7 kg masy.

Daniele mają **dobry węch, słuch i bardzo dobry wzrok ale tylko w dzień.** Wykazuje duże zdolności adaptacyjne. Preferują rzadkie lasy i ich obrzeża, czasami wychodzą na żerowanie na podleśne pola uprawne i łąki.

Daniele **żyją w stadach.** Starsze samce żyją samotnie lub w niewielkich grupach. Pod koniec lata łączą się z grupami samic. Żywią się roślinami zielnymi, młodymi gałązkami drzew i krzewów, a także mchami i porostami. Są przy tym mniej wybredne niż jelenie. **Komunikują się językiem ciała, dźwiękami i zapachami.**

W okolicy Skarszew, od kilku lat, widywany jest wyjątkowy **daniel albinos**. Albinizm jest wrodzonym niedoborem melaniny, który powoduje brak zabarwienia skóry, włosów, sierści i tęczówki oka. U ludzi na każde 20 tysięcy noworodków przypada zaledwie jeden albinos.

Skarszewski daniel jest dowodem na to, że nie tylko ludzie mogą być albinosami – zwierzęta też.

Bóbr europejski

jest największym gryzoniem Eurazji. Masa dorosłego osobnika dochodzi do 30 kg, a długość ciała do 110 cm. **Jest zwierzęciem silnie terytorialnym, rodzinnym i zasadniczo monogamicznym.** Wiedzie nocny tryb życia.

Bóbr należy do nielicznego grona gatunków, które potrafią przystosować środowisko do własnych potrzeb. Dzięki wyjątkowo silnym siekaczom bobry potrafią ściąć bardzo grube drzewa, o średnicy nawet do 1 m. Do najbardziej charakterystycznych śladów funkcjonowania bobrów w środowisku należą budowane przez nie **tamy i żeremia.**

Bóbr ma najwyższy wśród gryzoni stosunek masy mózgu do masy ciała, co ma swoje odzwierciedlenie w zachowaniu i zdolności do działania nie tylko instynktownego, ale także logicznego. Bobry potrafią skonstruować stopnie z gałęzi i mułu, by móc się wspiąć wyżej i sięgnąć do elementu wznoszonej konstrukcji lub pokonać przeszkodę.

Inteligencja bobra jest porównywana do poziomu inteligencji szczura.

Bobry towarzyszyły człowiekowi od pradziejów, więc zostały włączone także do lokalnych wierzeń ludowych. Ludy ugrofińskie zamieszkujące zachodnią Syberię **uznają bobry za zwierzęta posiadające duszę.** W XVII w. kościół katolicki zezwolił na jedzenie mięsa bobra w okresie wielkiego postu, gdyż uważano, iż bóbr jako zwierzę wodne, winien być traktowany jako pokrewny rybm. Ogon bobra, który w naturze pokryty jest łuską, podawano także wśród potraw wigilijnej.

W Polsce jest około 80 miejscowości o nazwach nawiązujących do bobrów. **Gatunek jest objęty ochroną** od 1952 roku.

Wydra europejska

występuje na terytorium całej Polski, ale wszędzie jest **bardzo rzadka**. Związana jest ze środowiskiem wodnym. Spotkać ją można nad brzegiem Bałtyku, nad brzegami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduje na ich brzegu nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Oprócz tego otworu wejściowego nory wydry posiadają jeszcze otwory wentylacyjne, umiejscowione pod korzeniami drzew. Czasami zajmuje też gotowe nory wykonane przez lisa czy borsuka.

Doskonale pływa. Główny jej pokarm stanowią ryby, ale uzupełnia pożywienie także gryzoniami, ptakami wodnymi i błotnymi. **Na polowania wychodzi nocą.** Od wody oddala się bardzo niechętnie. Jeśli jednak głód zmusi ją do szukania pożywienia, potrafi podejmować nawet dalekie wędrówki, w czasie których może czynić szkody również w gospodarstwach rolniczych, polując na drób domowy.

W Polsce wydra europejska jest objęta **częściową ochroną gatunkową**.

Hubiak pospolity

jest gatunkiem wieloletniego grzyba. Występuje przez cały rok, na pniach starych, osłabionych drzew liściastych, w szczególności buków lub brzoź. **Jest bardzo częsty.** Można go spotkać we wszystkich typach lasów, również w nadrzecznych łęgach, gdzie występuje na topoli.

Ma szerokość do 50 cm, początkowo jest bulwiasty, później kopytowany. Na górnej stronie okryty jest twardą i niepekającą skorupą. U młodych okazów jest ona aksamitna, u starszych naga i matowa. U młodych okazów ma kolor gliniasty lub czerwono-brązowy, u starszych szary lub czarniawy. Na skorupie widoczne są koncentryczne kręgi będące **strefami przyrostu rocznego**.

Hubiak pospolity **odgrywa ważną rolę w obiegu materii w przyrodzie.** Za pomocą enzymów rozkłada wszystkie składniki drewna, w tym celulozę. Jest pasożytem słabości, atakującym drzewa stare i osłabione. Ma znaczenie gospodarcze głównie w lasach bukowych i brzozowych.

W Europie w atlasach grzybów opisywany jest powszechnie jako **grzyb niejadalny**, jednak w Chinach i w Rosji jest uznawany za grzyb jadalny. Dawniej był pożądanym surowcem. Z miąższu kapelusza wyrabiano **łatwo zapalającą się hubkę**, która już od epoki brązu była wykorzystywana **do rozpalania ogniska**. Z miąższu hubiaka wykonywano tampony tamujące krwawienie z ran. Zalecał ich stosowanie już Hipokrates w V wieku p.n.e. Z kapeluszy hubiaka wyrabiano także części garderoby (czapki, kamizelki). Dawniej w medycynie tradycyjnej stosowany był na różnego rodzaju bóle (głowy, zębów, brzucha), w tym również na bóle reumatyczne. W Małopolsce i na Podkarpaciu istniało wierzenie, że poświęcone huby **chronią dom przed uderzeniem pioruna**. W tym celu podczas burzy wystawiano je na oknie.

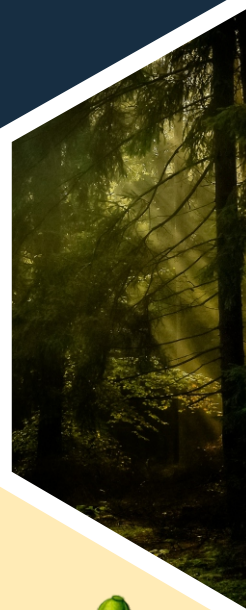
Leniec bezpodkowiakowy

Wyjątkowość leńca bezpodkowiakowego polega na tym, że jest byliną **półpasożytniczą**. Czerpie wodę i sole mineralne za pośrednictwem specjalnych ssawek z korzeni innych roślin.

Leniec jest kłączową i rozłogową byliną o wysokości 10-30 cm. Łodygi są pojedyncze, nierozgałęzione i ulistnione. Kwiaty występują w luźnych gronach na szczycie z pęczkiem liści.

Dzwonkowaty kwiat o barwie zielonej, wewnątrz białawej wyrasta na długich szypułkach. Owocem jest niewielki orzeszek o długości ok. 2mm. **Kwitnie w maju, owocuje pod koniec maja i na początku czerwca.** Leniec jest gatunkiem widnych lasów oraz ich skrajów. Występuje w świetlistych dąbrowach i ciepłolubnych borach mieszanych, a także murawach kserotermicznych czy wrzosowiskach.

Roślina **podlega w Polsce ścisłej ochronie.**

Boleń pospolity

jest rybą z rodziny karpiowatych, znaną również pod nazwą **chwat**, **rap** lub **rapa**. Młode osobniki żyją w małych stadach, w pobliżu brzegów. Rosnąc, **stają się samotnikami**, trzymającymi się nurtu rzeki. W okresie młodzieńczym odżywiają się głównie skorupiakami i larwami owadów. Po osiągnięciu około 9 cm długości zaczynają odżywiać się rybami. Są to prawie przede wszystkim ukleje a także płocie oraz okonie, karasie i cierniki. W wieku starszym mogą atakować żaby, ptaki wodne i małe ssaki - głównie gryzonie.

Boleń jest jedynym typowo **drapieżnym** przedstawicielem rodziny karpiowatych. Często jego polowanie daje się zaobserwować na nizinnych rzekach w postaci mocnych, widowiskowych **uderzeń ogona o powierzchnię wody**.

Minóg strumieniowy

jest **prymitywnym kręgowcem wodnym**, u którego w całym cyklu życiowym zachowana jest struna grzbietowa.

Ciało minoga ma cylindryczny kształt i pokryte jest gładką bezłuską skórą oraz śluzem. Bardzo ważną cechą jest brak płetw parzystych, a występują jedynie nieparzyste: płetwy grzbietowe (które posiada dwie, stykające się ze sobą) i ogonowa.

Średnica dorosłego osobnika dochodzi do 8 mm, zaś długość ciała do 16 cm. Larwy są grubsze, a także nieco większe i osiągają nawet 20 cm. Po przeobrażeniu w postać dorosłą, u minogów następuje **skrócenie długości ciała**.

Larwy odżywiają się poprzez filtrację mikroorganizmów, zwłaszcza glonów. **Postaci dorosłe**, po przeobrażeniu, **w ogóle nie przyjmują pokarmu**.

Jest to gatunek **osiadły**. Samica składa około 1 000 jaj, z nich legną się ślepe larwy, które żyją przy dnie. Dorosłe osobniki **giną zaraz po odbyciu tarła**. Larwy żyją przeciętnie 4–5 lat, po czym następuje ich przeobrażenie w postać dorosłą. Osobniki dojrzałe zaraz po przeobrażeniu przystępują do tarła.

Jest to **bardzo rzadki gatunek** ze względu na coraz większe zanieczyszczenie strumieni i rzek, w których żyje. W Polsce objęto go **częściową ochroną gatunkową**.

Zimorodek

jest niewielkim ptakiem z **nieproporcjonalnie dużą głową**, długim dziobem i krótkim ogonem. Mimo jaskrawego zabarwienia, trudno go zauważyć kiedy czatuje nieruchomo nad wodą. Swoją obecność zdradza głosem w postaci przenikliwego gwizdu, wydawanego najczęściej w locie.

Zasiedla sąsiedztwo najczystszych strumieni oraz rzek i jezior z brzegami silnie porośniętymi roślinnością. **Jest ptakiem silnie terytorialnym**. Ponieważ każdego dnia musi przyjmować pokarm o masie równej około 60% masy jego ciała, ważne jest, aby miał kontrolę nad odpowiednim odcinkiem rzeki.

Przez większość roku **prowadzi samotny tryb życia**, dni spędzając w gęstej roślinności. Jeśli na jego terytorium pojawi się inny zimorodek, ptaki mogą ze sobą walczyć, chwytając jeden drugiego za dziób i próbując przytrzymać go pod wodą. Zimorodki dobierają się w pary jesienią, ale każdy ptak zachowuje oddzielne terytorium, o średniej długości co najmniej jednego kilometra, a terytoria są łączone dopiero na wiosnę.

Zimorodek **żywi się głównie rybami**, które chwytą, nurkując pionowo w dół. Zjada także wodne owady, żaby i raki. Lata nisko nad wodą. W czasie polowania siaduje na gałęziach nad rzeką i czatuje na zdobycz, wypatrując ofiar znajdujących się w wodzie. Z tego też powodu **zamieszkuje akweny o czystej wodzie**, bogate w odpowiedniej wielkości ryby. Atakuje je z zasadzki lub krótkiego lotu zwisającego.

W średniowieczu suszone skóry zimorodków były uważane za **talizman chroniący przed uderzeniem pioruna**.

W Polsce zimorodek jest objęty **ścisłą ochroną gatunkową**.

Dzięcioł duży

jest najliczniejszym i najpowszechniejszym z polskich dzięciołów. **Występuje** we wszystkich drzewostanach **w całym kraju i przez cały rok.**

Ptaka **nie jest płochliwy**, choć zachowuje ostrożność. Jego lot jest falisty. Dzięcioły wydają dźwięki inne niż ptaki wróblowate. Śpiew zastępują bębnieniem o korę drzewa, które służy oznajmianiu o zajętych terytoriach i gotowości do jego obrony oraz ma przywabić partnera. **Pisklęta dzięcioła są bardzo hałaśliwe.** Młode zdradzają swoją obecność odzywając się nieprzerwanie. Jedno z nich stale wygląda z dziupli czekając, aż rodzice przylecą z pokarmem. Oboje rodzice dokarmiają je, nawet gdy już opuszczają gniazdo.

Zimą dzięcioła dużego można spotkać w mieszanych stadach złożonych również z sikor, kowalików, pełzaczy i mysikrólików. Razem starają się szukać pokarmu i nawzajem ostrzegają przed drapieżnikami. O tej porze roku odwiedzają też karmniki. Pewną osobliwością tych dość dużych ptaków jest to, że **najchętniej zjadają mszyce.**

Wiosną dzięcioły mogą nakłuwać korę brzoza i pić wyciekający sok roślinny. Owady spod kory drzew wydobywają **długim i lepkim językiem.** W Polsce dzięcioł duży jest objęty **ściłą ochroną gatunkową.**

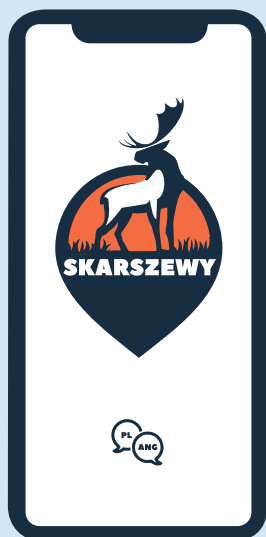
Trzepla zielona

jest **ważką** zasiedlającą wolno płynące nizinne i równinne czyste wody o piaszczystym dnie - większe strumienie, rzeki i kanały.

Ma charakterystyczny kształt głowy. Oczy są rozstawione na boki - inaczej niż u większości ważek, u których oczy stykają się ze sobą. Głowa i tułów ma kolor żółtozielony z czarnymi pasami. Odwłok jest czarny w żółte plamy.

Larwy rozwijają się w wodzie przez 2-3 lata. Dorosłe osobniki **żyją zaledwie kilka tygodni**. Jaja zimują w wodzie i wykluwają się na wiosnę. Larwy pokryte są błoną, przez co nie mogą poruszać odnóżami. Później z błon wydostają się odnóża i larwy rozpoczynają właściwe życie w wodzie.

Na terenie Polski gatunek ten jest objęty **ścisłą ochroną**.

Aplikacja SKARSZEWY

Aplikacja jest dedykowana dla ścieżki pieszo-rowerowej po dawnej linii kolejowej mającej swój początek nad Jeziorem Borówno i przebiegającej przez Dolinę Wierzycy w kierunku Starogardu Gdańskiego. Możesz z niej jednak korzystać w dowolnym miejscu.

Mapa z przebiegiem ścieżki wskaże Ci trasę do najciekawszych miejsc w regionie i/lub pozwoli odnaleźć drogę gdy zgubisz się w gąszczu wiedziony ptasim śpiewem.

Głodny i/lub zmęczony na trasie? Nic prostszego - aplikacja wskaże Ci drogę do najbliższego punktu gastronomicznego i/lub noclegowego.

Stawiamy na empiryczne poznawanie przestrzeni... na edukację przez doświadczanie. Dlatego integralną częścią aplikacji jest moduł zawierający wyjątkowe okazy gatunków flory i fauny, które trudno dostrzec bezpośrednio w terenie, a które w aplikacji zobrazowaliśmy w technologii 3D. Zaproś znajomych do wspólnej zabawy w poszukiwaniu wyjątkowych okazów.

Odkryj na nowo miejsca, które wielokrotnie mijaleś, a o których historii prawdopodobnie nie miałeś pojęcia.

Pobierz aplikację SKARSZEWY i odkryj tajemnice Doliny Wierzycy

Wydano na zlecenie: Gmina Skarszewy
Opracowanie: www.gisgraph.pl
Konsultacje: Monika Reclaf
Projekt i DTP: Ewa Gruza

Mapy nigdy nie mieszczą się w kieszeni
a przewodniki zajmują dużo miejsca
w plecaku... Dlatego stworzyliśmy aplikację
mobilną, która spełnia obie te funkcje.

Zainstaluj aplikację wpisując nazwę
SKARSZEWY w sklepie GooglePlay lub
AppStore

Zeskanuj kod QR i pobierz aplikację mobilną
na swój telefon lub tablet

Android

iOS